

Свободна

Независим вѣстник за политика, култура и народно стопанство

Т-ца Хлементина Т. Ташкова

и
Т-нь Борисъ М. Дрънски

СГОДНИ 30. I 1921 г.

с. КАЛИЩЕ

ДУПНИЦА

МОРАЛЪ И ЗАБАВА.

За човѣчеството най-голямъ бичъ е войнитѣ — хора се изтрѣбватъ, съсипва се придобитата култура, намалява се продуктивността, а като послѣдица на това сж — мизерията, гладътъ, разврата и др. Човѣчеството излиза въ нравствено отношение отъ своя пжтъ; мжтни ставатъ понятията за етически норми, придобити отъ практическия животъ и нужди. Човѣкъ става робъ въ нравствено отношение на своитѣ страсти, груби инстинкти и навици. Благоденствие, вѣжливост, кротост, обузданостъ на страститѣ, разумностъ въ мисли и постѣпки, работоспособностъ, цѣнение на врѣмето — всичко това за извѣстно врѣме замира, или ако сжществува не прѣвзходствува това, що на обикновенъ езикъ се нарича „зло“.

Сътресение се чувствува и въ социалния животъ на народитѣ. Недоволство и у побѣдени и у побѣдителни, а това прѣдизвиква бързи промѣни въ управлението и системитѣ за управления — достига се понѣкога и нѣгдѣ до абсурдностъ въ това отношение. На чело на управлението застава хора, що въ нормално врѣме сж били декласирани, негодни, некадърни за нищо, или ако си послужимъ съ думитѣ на Шекспира „лудитѣ—слѣпитѣ водятъ“.

Заслѣплението въ народа е продуктъ, както казахме, на болезненото състояние, въ което се намира. Забравейки най-обикновеното правило, че трѣбва най-напрѣдъ да изградимъ разрушението, а сетнѣ да търсимъ виновността — слѣдъ пожаръ първомъ гледаме да намѣримъ подслонъ, а сетнѣ да търсимъ причинитѣ, вмѣсто къмъ подобриение вървимъ къмъ пропастъ.

Обаче, това не върви и не може да върви до край все така—малкитѣ реагираня срѣщу подавляещото зло безъ съмнѣние спиратъ ускорителния му ходъ. Срѣщу общественитѣ недѣзи се реагира или отъ наредби, взети отъ властъ, имещитѣ, или пѣкъ отъ истинско образование и непокаварено гражданство, или пакъ отъ културнитѣ дружества и неподкупната и непокаварена преса.

За нашия градъ работитѣ въ това отношение стоятъ тъй: Прѣзъ годинитѣ 1912 и 1913 г., една напасть — холерата, бѣ смутила духоветѣ на нашето гражданство, независимо отъ послѣдицитѣ отъ водената война: мнозина се опростиха съ свѣта и неговитѣ красоти. Катастрофата отъ междусъюзнишката война още повече допринесе за униженето на градския духъ. Не се мина дълго врѣме отъ тогава, почти една година,

откри се всесвѣтската война, въ която и ние се вмѣсихме. Особеното географическо положение на града ни, на пжтя по течението на р. Струма, стана причина тукъ по едно врѣме да се настанятъ до 40 военни части, а по-голяма частъ отъ гражданитѣ бѣ на полесраженнието.

Не можеше другояче и да бжде: притиснати останалитѣ (жени, старци, дѣца) отъ нищетата и мизерията, — не говоря за всички, нѣкои се прѣдадоха на забави, искани и устройвани за нечисти цѣли. Така се въведе въ нашия край, незасегнатъ до тогава толкова отъ културнитѣ негации на крайдунавскитѣ селища, една изхабена активностъ, негативни качества.

Втора катастрофа, второ разочарование, второ унижение на духа. Този граждански духъ търсѣше разтуха, забава отъ всичко що прѣтърпѣ за нищо, за никаква национална печалба, угнетенъ още повече отъ настѣпилата скжпотия—търсѣше се поличба за наранения духъ и сърце. Устройваха се вечеринки частни и общи. Безъ опитъ да се реагира срѣщу негацията, срѣщу провалата. Изпадналъ Германецъ, както нашитѣ често говорятъ, съ своитѣ лигавения или фокустнически похватъ намираще почва не само да се прѣпитаватъ, а и да печели. Граждани и граждански тръгнаха изъ задънена улица, кой ще реагира срѣщу настѣпилото зло? Властъ—имещитѣ сж залисани съ задачата да задържатъ по вече властятъ и да съгласуватъ недоразумѣнията на своитѣ партизани, или тѣ да се борятъ срѣщу своитѣ противници отъ другитѣ партии; гражданството залисано съ своя поминѣкъ не хае; интелегенцията, ако дѣйствително смѣтаме за такава ония младежи, що току сж излѣзли отъ училището,—е увлечена отъ сжщитѣ негации, защото тѣ отговарятъ на тѣхнитѣ желаня и копнѣжи. Оставатъ културнитѣ дружества, а изъ между тѣхъ на първо мѣсто трѣбва да стои читалището, което си е задало за цѣлъ да построи читалище съ театраленъ салонъ. Цѣлъ сполучлива, ала трѣбва да се осжщести. Потрѣбно е прѣди всичко издигането на градски театъръ, защото чрѣзъ него ще се доставя истинска душевна храна—ще се възпитава етическия вкусъ, ще се будятъ хубави чувства и извикватъ благородни пориви въ душата на гражданина. Чрѣзъ жигостване на общественитѣ недѣзи и възвеличаване на морала у личноститѣ — герои, той (театъръ)

възпитава чрѣзъ своитѣ драматични пиеси и дава истинска забава на угнетения духъ, като издига човѣшкото достоинство у гражданина. Слѣдователно, въпросътъ за читалището и театъръ не само се изисква отъ врѣмето, ала е насжщна потребностъ и необходимостъ!

Понеже членоветѣ му ще иматъ заседание на 6. II за избиране на настоятелството му, отъ дѣйността на което много ще зависи, тѣ трѣбва да обсждятъ тази необходимостъ за града ни съ всичката сериозностъ.

Нека се помни, че само чрѣзъ театъръ ще повдигнемъ гражданския животъ въ морално отношение, защото той ще ни даде живо, картинно, като сжщински прѣживѣлици своитѣ забави. Само тѣ сж въ състояние да ни покажатъ истинскитѣ морални норми.

Тодоръ Димчевъ.

Ст. А. Близнаковъ.

„Съединението прави силата“

— Българскитѣ народъ се намѣри прѣдъ свършенъ фактъ: — „Свободна България!“ — Тязачна да се управлява самостоятелно, отчасти по ржководството и давлението на едниѣ или други политико-обществена групировка отъ великитѣ сили, участвуващи въ европейския „концертъ!“ — Имахме вопиющи нужди отъ чужди капитали, за да можемъ да прокараме желѣзници и чрѣзъ насъ да се свърже западно-цивилизована Европа съ източната и съ Азия.

— Сключвахме заеми, плащахме лихви, построявахме шосета, казарми, училища; давахме отъ Държавната хазна кредити на общинитѣ, частни лила и др., а погашенията не пострѣпахме своевременно въ народното съкровище и тѣй се принуждавахме да водимъ една неразумна финансова, а съ това и обществена вжтрѣшна и вънкашна политика на акцизи, мита, берии, налози и др.

Животътъ си налагаше своитѣ нужди! Ние се съобщавахме вече свободно съ другитѣ културни народи и, естествено, не можехме вече да мислимъ за едно връщане надирѣ по отношение на националното ни, политико-економично и общо-културно положение.

— Слѣдователно Либералитѣ имаха право да ни тластнатъ, макаръ и на сила, съ чужди срѣдства да вървимъ напрѣдъ по слѣдитѣ, т. е. релситѣ на прогреса, за да достигнемъ онзи изминатъ пжтъ, когото бѣха оставили другитѣ напрѣднали кутурни народи вече далече задъ себе си въ своята еволюция! — Нищо не седи въ покой, всичко се развива, обаче нищо не прави въ природата скокове: макаръ, че биологичната борба не допуска скокове, е наложителна, повелителна, неизбѣжна!

— Ние българитѣ — бѣхме принудени да възприемаме бър-

зо и почти на сила всичко отъ другитѣ народи, безъ обаче да смогнемъ сжщото, погълнато „чуждо“—да го сдлжчимъ, смѣлемъ и асимилираме; абсорбираме — на наша национална-индивидуална културна почва, та да ни послужи и като „идеална“ и „материална“ храна—срѣдство за изкарване тѣзи наши скрити, заровени въ нѣдрата на нашето отечество богатства, чрѣзъ които ще можемъ въ дѣйствителностъ да се спасимъ отъ конкуренцията на чуждитѣ пазари, капиталата, фабрични индустрии, когато ние сами ще бждемъ вече въ състояние да задоволяваме всички наши житейски нужди. „Това, което сте наслѣдили отъ вашитѣ дѣди, извоювайтѣ го всѣкога отначало (отново), за да го притежавате и владѣете вѣчно!“ (Goethe).

Едно поколѣние, ако се възпита и упжти да върви по правия пжтъ въ бждещето, съ това не трѣбва да си правимъ илюзия, че сме достигнали вече цѣлтъ на вѣка, та да си скръстимъ ржцѣтѣ и да чакаме отъ гора — да ни пустне Господъ манна отъ небо! — „Господъ дава, ала въ кошара не икарва!“ — Освободихме се или по-добрѣ, освободиха ни—политически; а сега сме се пакъ въ безисходно положение и бѣхме отново чакали на драго сърце и днесъ „нашитѣ освободители“ отъ вѣнка— въ политико-економично и общо-културно отношение. Празенъ блѣнъ, фатта моргана. „Гладна-кокошка-просо съзува!“

— Не трѣбва ли и ние днесъ да вземемъ примѣръ отъ онава задушевно сплотяване прѣди освобождаването ни, отъ което бѣха напоени и надѣхани нашитѣ бащи, дѣди, та кой какъ може и сега — да помага што-то този националенъ „духъ“ отново да се възкрѣси, та съ нови сили да съградимъ бждещето цвѣтущо положение на нацията ни!

— „Вѣра твоя, спасѣтъ тя!“
— Били сме свободни, независими, велики, въ цвѣтещо положение, — пакъ можемъ да бждемъ!

— Отъ насъ самитѣ зависи, не отъ другитѣ! Не трѣбва само да се обвиняваме едни други и да стоимъ на сжщото безисходно положение. Всичко тече въ живота, нищо не стои въ покой! Застояването въ политико-икономично отношение за индивидума, обществата, нациитѣ и плѣмената е равносильно на собствено осжждане на смъртъ — Salto mortalis!

— Историята ни учи, че сме били велики, силни, когато сме вървѣли—съсловията, класитѣ задружно въговоръ. („Несговорна дружина не могатъ си почина“). Причинитѣ пѣкъ за падането ни, робството ни като народъ се дължатъ на личнитѣ и користнитѣ егоистични цѣли! Трѣбва ли отново да падаме и пропадаме, или да се издигаме и да ставаме народъ, достоенъ за уважение, ще зависи отъ насъ, доколку се сами уважаваме!...

УРЕЖДА СЕ ОТЪ РЕДАКЦИОНЕНЪ К-ТЕТЪ при сътрудничеството на общественитѣ дѣйци и др.
Излиза всѣки понеделникъ
Абонаментъ за 3 месеци 8 л.
Единъ брой 50 ст.
За обявление се плаща: на 1 стр. 80 ст. кв. см. на останалитѣ по 60 ст. на уфр-ния бжст. дума
Ржкописи не се връщатъ. Адреса в. „Свободна“